

## Duurzaamheidsfonds Zoetermeer 2040

---



# Endule

Titel                    Advies criteria Duurzaamheidsfonds  
Zoetermeer 2040

Adres:                    Endule BV  
Francijntje de Kadtlaan 16  
3136 LR Vlaardingse

t.a.v.                    Gemeente Zoetermeer,  
datum                    Programma Duurzaam & Groen  
versie                    P.F. Verheggen  
16 maart 2023  
**V1.0**

KVK-nummer            67383939

contact                    Wanda van Enst / Martine van der Woude  
mail                    wanda@endule.nl / martine@endule.nl  
pagina's                    20 totaal inclusief deze

email                    info@endule.nl  
website                    www.endule.nl

---



## Inhoudsopgave

1. Inleiding
  2. Nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen sinds het raadsbesluit
  3. Processchets
  4. Advies Duurzaamheidsfonds Zoetermeer 2040
- Bijlagen

# 1. Inleiding

De gemeenteraad van Zoetermeer heeft [op 31 januari 2022 ingestemd](#) met het raadsvoorstel om een duurzaamheidsfonds te vormen en hiervoor in totaal € 7,5 miljoen te reserveren vanuit de Eneco-gelden voor de periode 2022-2027.

Het raadsbesluit van 31 januari 2022 is als volgt geamendeerd ([2201-B PvdA - Onderwerpen voor nadere uitwerking](#)):

*Aan beslispunt 6 toe te voegen: "Het college de opdracht te geven criteria per bestedingscategorie op te stellen en deze middels een raadsvoorstel aan de gemeenteraad voor te leggen." Waarbij in ieder geval aandacht zal worden besteed aan:*

- *hoe het budget van het fonds in verhouding staat tot het budget van het programma Duurzaam en Groen en de rest van de begroting*
- *de mate waarin de besteding revolverend is in de zin van 'zichzelf terugverdienend'*
- *de mate waarin het fonds adaptief is aan nieuwe technische ontwikkelingen*
- *te verwachten belasting van het ambtelijk apparaat*
- *hoe de resultaten gemeten gaan worden*

Endule heeft van de gemeente Zoetermeer de opdracht gekregen om advies uit te brengen n.a.v. punt 6 van het raadsbesluit en het amendement. Dit rapport schetst naast het doorlopen proces, en de criteria voor het Duurzaamheidsfonds Zoetermeer 2040 de impact van recente maatschappelijke ontwikkelingen. Het startpunt: de ambitie het fonds te laten dienen als katalysator van de energietransitie door de komende 5 jaar gericht in te zetten op het aanjagen van startende initiatieven en het spijtvrij<sup>1</sup> beslechten van de prangende knelpunten die de energietransitie in de weg zitten.

De wereld van vandaag is anders dan die van een jaar geleden, toen de gemeenteraad instemde met het raadsvoorstel een duurzaamheidsfonds te vormen. De energiemarkt staat onder druk, steeds meer mensen leven in energiearmoede en de noodzaak tot verduurzamen wordt met de dag urgenter. Alvorens in te gaan op de criteria voor het duurzaamheidsfonds, worden deze maatschappelijke ontwikkelingen kort geschetst, waarna het fonds in dit nieuwe licht wordt geplaatst.

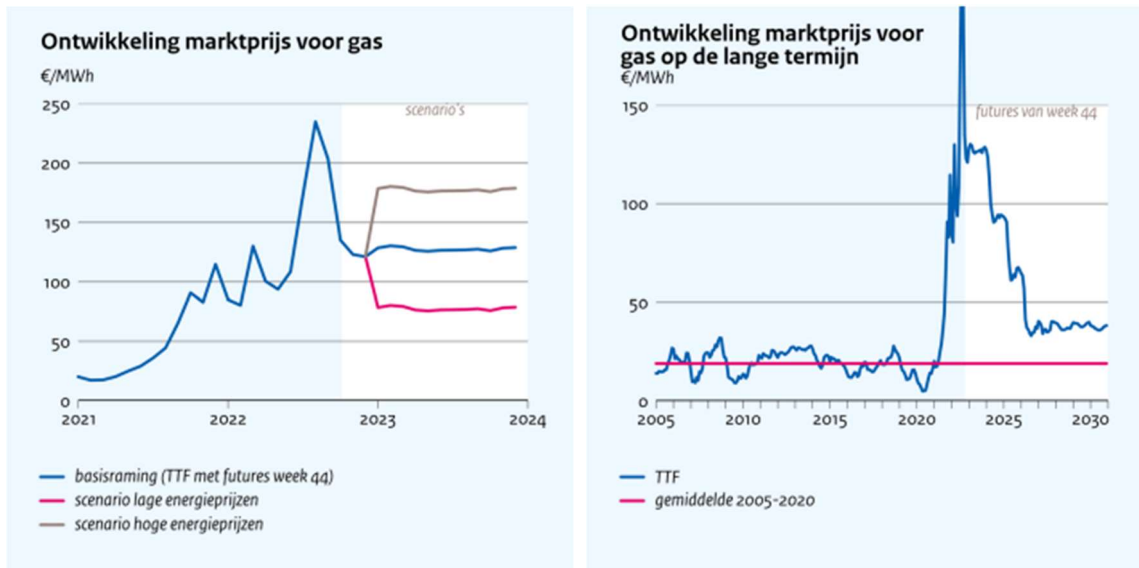
## 2. Nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen sinds het raadsbesluit

Als gevolg van de oorlog in Oekraïne zijn de energieprijzen sinds februari 2022 sterk gestegen, wat onze afhankelijkheid van energie pijnlijk blootlegt en in combinatie met de hoge inflatie nog steeds leidt tot een sterke toename van energiearmoede, ook in Zoetermeer.

Deze ontwikkeling versterkt het bewustzijn in de samenleving om energie te besparen, weliswaar in veel gevallen noodgedwongen en op een onwenselijke en mogelijk ongezonde manier. Hoewel we geneigd zijn om de pijn en ongewenste gevolgen van energiearmoede zo snel mogelijk weg te nemen, is het ook van belang energiearmoede op een duurzame en toekomstbestendige manier te bestrijden. Dit vraagt om korte termijn handelen vanuit het lange termijnperspectief, met het bewustzijn dat de maatregelen die we nu nemen toekomstige maatregelen niet in de weg staan en dus spijtvrij zijn. Vanuit het rijk zijn middelen beschikbaar gesteld om de ergste pijn snel weg te kunnen nemen, de specifieke uitkering energiearmoede (SPUK-regeling). De hiervoor genoemde motie is afgedaan met het [raadsbesluit Besteding SPUK-gelden energiearmoede](#). Parallel aan de rappe stijging van energiearmoede, hebben de energieprijzen bij een koopkrachtiger deel van de samenleving een versnelling teweeggebracht in het verduurzamen en energiezuiniger maken van woningen. Zij dienen hiermee als voorbeeld voor de buurt door het delen van hun aanpak en ervaringen. Beide ontwikkelingen hebben daarmee een grote invloed op de Zoetermeerse energietransitie.

---

<sup>1</sup> Spijtvrij betekent dat gedane investeringen ook op de (midden-) lange termijn de juiste bijdrage leveren aan de verduurzaming van het gebouw, doordat direct de juiste kwaliteit maatregelen getroffen worden, en in de juiste volgorde.



Figuur 1: prijsontwikkeling gas en mogelijke toekomstige ontwikkeling op basis van scenario's korte termijn en ontwikkeling lange termijn. Bron: [CPB scenario's energieprijzen](#), december 2022.

Ook de gevolgen van klimaatverandering blijven in toenemende mate zichtbaar. Een groene leefomgeving draagt bij aan klimaatadaptatie, verbetert de leefbaarheid, gezondheid en sociale cohesie binnen de stad, en vergroot de woonaantrekkelijkheid van Zoetermeer. In de op 7 november 2022 aangenomen motie [2211-58 LHN – Groendak](#) roept de gemeenteraad op om groene daken te stimuleren en hiervoor in te zetten op het verstrekken van subsidie met dekking uit het duurzaamheidsfonds.

Bij het verduurzamen van de gebouwde omgeving zijn haalbaarheid en betaalbaarheid van de energietransitie randvoorwaardelijk. Met de aangenomen motie [2206-65 CU-SGP - \(kleine\) duurzame huisaanpassingen](#) wil de raad zeker stellen dat huiseigenaren die duurzame aanpassingen aan hun huis willen doen, hiervoor ook toegang hebben tot eventueel benodigde financieringsmogelijkheden. Het afdoeningsmemo stelt dat het overgrote deel van de huiseigenaren in aanmerking komt voor een of meerdere vormen van (laagdrempelige) financiering. Voor twee specifieke doelgroepen (huiseigenaren met een blokkerende BKR-notering en huiseigenaren in de schuldsanering) wordt op landelijk niveau gewerkt aan mogelijkheden. Een overzicht van bestaande financiële regelingen (niet uitputtend) bevindt zich in de bijlage.

Geconcludeerd kan worden dat in het politieke debat veel aandacht is voor deze maatschappelijke ontwikkelingen. Ze dragen bij aan de urgentie van het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Dit vergroot de noodzaak van het duurzaamheidsfonds en het scherp stellen van de onderliggende criteria.

### 3. Processchets

De energietransitie is een van de vele opgaven waar Zoetermeer voor staat. Veel van deze opgaven zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De ingrepen die nodig zijn om de gebouwde omgeving energieneutraal en aardgasvrij te maken hebben vaak een dermate maatschappelijke impact, dat deze opgave als vanzelfsprekend met een bredere en integrale blik bekeken wordt. Proactief verbinden met onder andere leefbaarheid, gezondheid, woonaantrekkelijkheid, klimaatadaptatie, (energie)armoede en sociale cohesie is dan ook nodig. Het vormgeven van de criteria voor het duurzaamheidsfonds en het verdiepen van de mogelijke bestedingsdoelen is met een brede inbreng vanuit de ambtelijke organisatie tot stand gekomen, ten einde de criteria aan te scherpen met inzichten vanuit verschillende perspectieven, en de aansluiting te vinden op ontwikkelingen in andere beleidsterreinen.

## **Werksessies met brede inbreng uit de organisatie**

In twee werksessies op 3 en 25 november hebben ambtenaren van stadsbeheer, wonen, gebiedsontwikkeling, Zoetermeer2040, economie, groen en duurzaamheid een verdiepingsslag gemaakt op de centrale en bestedingscategorie-specifieke criteria. Daarnaast is verrijking gezocht op de bestedingsdoelen en daarbij passende criteria voor het duurzaamheidsfonds. De eerste werksessie had als doel te divergeren en concretiseren, met aandacht voor de actuele ontwikkelingen in het licht van het fonds. In de tweede sessie zijn door reflectie en verdere aanscherping de criteria gefinaliseerd. Naast deze werksessies hebben gesprekken plaatsgevonden met afdeling vastgoed, en het subsidiebureau over de operationalisering van het fonds.

## **Dilemma's en aandachtspunten**

### *Spagaat tussen korte en lange termijn investeringen*

In de werksessies is uitgebreid gesproken over de spagaat tussen de wens om investeringen te willen bekostigen met het fonds enerzijds, en de omvang van het fonds en de grotere impact van het bieden van handelingsperspectief aan een grotere groep inwoners anderzijds. De internationale druk op de energiemarkt en (dreigende) schaarste van aardgas, resulterend in hoge energielasten en een sterke toename van energiearmoede, zijn voelbaar op diverse beleidsterreinen en waren daarom een belangrijk gespreks- en aandachtspunt in de werksessies voor het duurzaamheidsfonds. De noodzaak tot handelen op de korte termijn om deze negatieve effecten te keren wordt over het brede spectrum gevoeld. Tegelijkertijd is het noodzakelijk het langetermijnperspectief te bewaken en te zorgen dat de maatregelen die we nu treffen een duurzaam effect hebben en pijtvrij zijn.

De omvang van het fonds biedt onvoldoende ruimte voor investeringen die een gemeente brede impact kunnen maken. Mede daardoor is de conclusie dat het fonds vooral gericht moet zijn op het bieden van ondersteuning en het faciliteren van initiatieven, waarbij de mogelijkheid bestaat om incidenteel bij te dragen aan het bekostigen van een investering. Dit is in lijn met de rol van de gemeente in de energietransitie: ondersteunend en faciliterend in het op weg helpen van eigenaar-bewoners, collectieven en VvE's met behulp van informatie, adviezen, begeleiding en procesondersteuning.

Ook is stilgestaan bij de behoefte aan het adaptief vermogen van het fonds, waardoor ingespeeld kan worden op onverwachte, nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en om de pijn en urgentie die daaruit voortvloeien het hoofd te kunnen bieden. De recente maatschappelijke ontwikkelingen gaven aanleiding om binnen de kaders die door de raad zijn gesteld speelruimte te creëren om gericht en doeltreffend in te kunnen spelen op dergelijke ontwikkelingen.

### *Voorkomen van dubbeling: fonds inzetten waar het voor bedoeld is*

Naast specifieke criteria voor de bestedingscategorieën is tijdens de werksessies ook gesproken over algemene randvoorwaarden voor het fonds. Een belangrijke voorwaarde, ook vanuit de gemeenteraad, is dat het fonds niet dubbelt met andere geldstromen die beschikbaar zijn voor de energietransitie of daaraan gerelateerde ontwikkelingen / beleid. Wel kan het fonds een duidelijke versterkende werking hebben daar waar andere geldstromen tekortschieten. Ook moet het fonds adaptief zijn aan (technologische) ontwikkelingen, wat door het vergroten van de wendbaarheid van het fonds geborgd kan worden. Daarnaast is vanuit het doel van het fonds kritisch gekeken naar welke mogelijke bestedingsdoelen wel of niet vanuit het duurzaamheidsfonds bekostigd kunnen worden of dat financiering vanuit andere bronnen meer voor de hand ligt. Zo werd gesteld dat het voldoen aan de wet Natuurbescherming randvoorwaardelijk moet zijn voor het duurzaamheidsfonds en bijvoorbeeld het opstellen van een soortenmanagementplan (SMP) vanuit bestaande beleidsbudgetten te bekostigen.

### *Criteria en bestedingsdoelen als communicerende vaten*

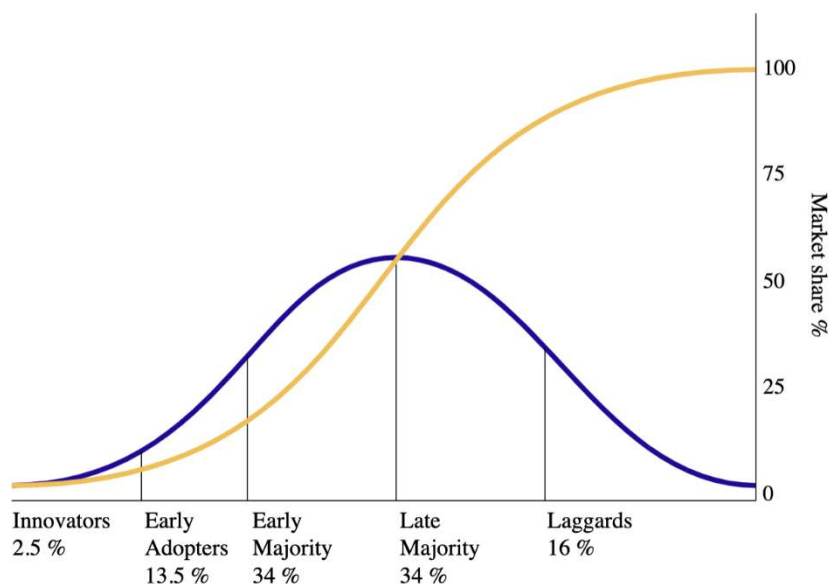
Om het denken over de criteria van het duurzaamheidsfonds meer praktisch te maken, is gedurende het proces ook gesproken over mogelijke bestedingsdoelen. Gekozen criteria hebben immers een directe impact op mogelijke bestedingsdoelen, het zijn daarmee communicerende vaten. De bestedingsdoelen zijn gedurende dit proces aangescherpt en verrijkt. Bijlage 1 bevat het voorstel tot mogelijke bestedingsdoelen per categorie.

## 4. Advies Duurzaamheidsfonds Zoetermeer

De recente maatschappelijke ontwikkelingen hebben het bewustzijn van de urgentie van de energietransitie sterk vergroot. De gevolgen van deze ontwikkelingen zijn voor een groot deel van onze samenleving dagelijks sterk voelbaar, en daarom is het van belang dat de middelen van het duurzaamheidsfonds zo snel mogelijk worden ingezet. Voor een effectieve en doelmatige besteding van de middelen zijn criteria nodig waar initiatieven aan moeten voldoen. Tegelijkertijd hebben diverse ontwikkelingen invloed op het duurzaamheidsfonds als geheel en daarmee ook op de criteria. Met onderstaand advies wordt in eerste instantie ingegaan op deze ontwikkeling, waarna de criteria voor het fonds worden gepresenteerd. Tot slot staan we stil bij aandachtspunten voor het vervolg.

### *Eerst de koplopers, nu de (snelle) volgers*

Oorspronkelijk was het duurzaamheidsfonds gericht op de 'koplopers' in de transitie (Rapportage Duurzaamheidsfonds Zoetermeer 2040 van december 2021). Inmiddels zijn de koplopers al dusdanig verder gevorderd, dat het voor de hand ligt de focus te verschuiven naar het aanjagen van de versnelling, en het fonds te richten op de 'volgers'<sup>2</sup>: hiermee wordt de slagkracht vergroot doordat het inzetten van reeds bewezen methodes, middelen en oplossingen zorgt voor de versnelling en opschaling van de uitvoering van de energietransitie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het ondersteunen en faciliteren van duurzame initiatieven zodat zij hun werkzaamheden en inzet kunnen opschalen waarmee een groter bereik en effect bewerkstelligd wordt.



Figuur 2. S-curve waarlangs transitie van "het oude" (product, proces, systeem) naar "het nieuwe" verlopen. Bron: "Diffusion of innovations", Everett Rogers

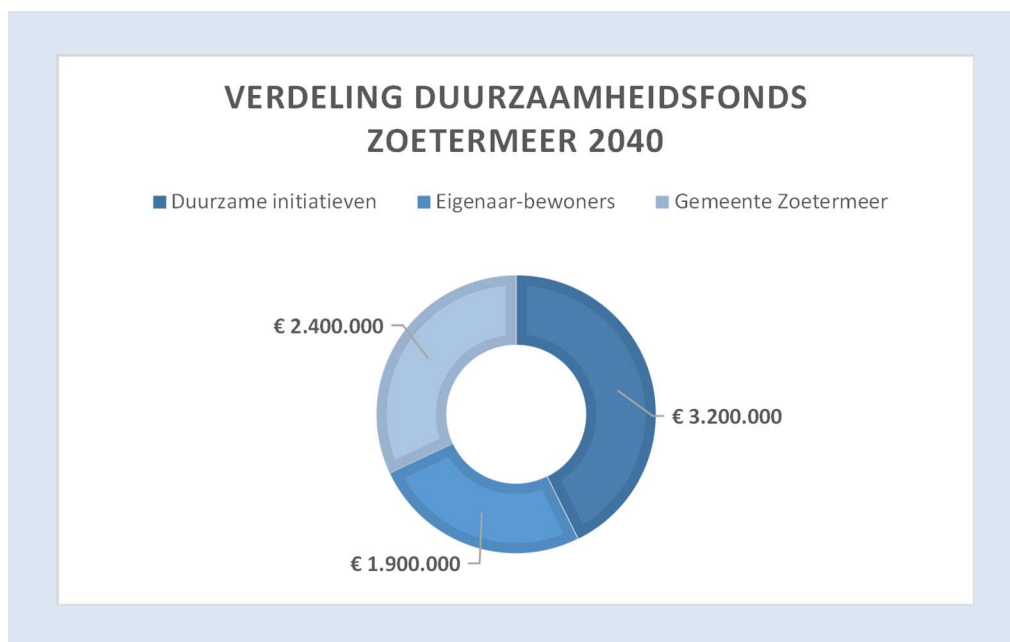
### *Adaptief vermogen duurzaamheidsfonds*

Om het hoofd te kunnen bieden aan de pijn en urgentie die voortvloeien uit de recente en mogelijke toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen is een voldoende adaptief vermogen van het duurzaamheidsfonds benodigd. Dit is mogelijk door de huidige zes bestedingscategorieën (duurzame initiatieven, eigenaar-bewoners, eigenaar-bewoners gespikkeld bezit, verenigingen van eigenaars, woningcorporaties/verhuurders, vastgoed gemeente Zoetermeer) en de daarbij behorende budgetten samen te voegen naar drie, namelijk duurzame initiatieven, eigenaar/bewoners en vastgoed gemeente Zoetermeer. Het budget is met deze categorisering minder versnipperd. Bijvoorbeeld, wanneer zich een technologische ontwikkeling voordoet die een oplossing kan bieden voor een collectief, kan een eventueel onderzoek naar de haalbaarheid van deze ontwikkeling landen binnen de categorie 'duurzame initiatieven'. Er hoeft dan niet naar

<sup>2</sup> In grote lijnen identificeren we drie doelgroepen in een transitie: koplopers (innovators), volgers (early adopters en early majority) en achterblijvers (late majority en laggards) (zie figuur 2).

fondsen vanuit én duurzame initiatieven, VvE's en woningcorporaties/verhuurders gezocht te worden – met bijbehorende aanpassingen van categorie-specifieke regelingen. Daarnaast stimuleert de verdere samenwerking tussen doelgroepen in de verduurzamingsopgave, onder meer woningcorporaties / verhuurders. Ook in het geval van maatschappelijke veranderingen is het fonds in deze vorm meer adaptief. Specifieke ondersteuning aan eigenaar-bewoners in het geval van energiearmoede wordt gevonden binnen één categorie, in plaats van binnen drie (eigenaar-bewoners, gespikkeld bezit, VvE's). Tot slot sluit de verzamelcategorie 'eigenaar-bewoners' beter aan bij de landelijke subsidies vanuit de Landelijke Aanpak Isolatie(LAI), wat stapeling van subsidies toelaat.

Deze aanpassing stelt gemeente Zoetermeer in staat om in te springen op hiaten of om te versterken daar waar nodig in het geval van onverwachte en actuele ontwikkelingen zoals de hoge energiekosten en energiearmoede. Wel vraagt dit om een herziening van het door de raad vastgestelde kader.



Figuur 4. Verdeling budget Duurzaamheidsfonds Zoetermeer 2040 per doelgroep

#### *Gemeente als aanjager, facilitator en ondersteuner*

In het Klimaatakkoord (2018) is de gemeente aangewezen als regiehouder. In die rol zorgt de gemeente voor inzicht en handelingsperspectief (onder meer met het opstellen van de Warmtevisie, wijkaanpakken en programmalijnen voor onder meer eigenaar-bewoners). Het eigenaarschap van de uitvoering legt zij bij de woning- en gebouweigenaren. De gemeente jaagt aan, faciliteert en ondersteunt waar zij die nodig acht en kan.

Tot nu toe heeft gemeente Zoetermeer in relatie tot de energietransitie deze rol van aanjager, facilitator en ondersteuner ook aangenomen. In het licht van de recente ontwikkelingen is dit nog steeds de meest logische en effectieve rol voor gemeenten in de energietransitie. Het gemeentelijke budget om inwoners te helpen is beperkt. De rijksoverheid schept de landelijke condities waarbinnen de transitie uitgevoerd moet worden, en staat daarmee aan de lat de transitie haalbaar en betaalbaar te maken. Dit doet zij met landelijke subsidies, en decentrale uitkeringen. Dit sluit ook aan bij het advies van Vereniging Eigen Huis, om als gemeente nu geen lokale financiële ondersteuningsmogelijkheden op te zetten, maar deze ontwikkelingen en uitbreidingen in de gaten te houden<sup>3</sup>. Het afgelopen jaar is het rijk financieel bijgesprongen met specifieke regelingen voor inwoners en voor gemeenten om de gevolgen van recente ontwikkelingen, zoals energiearmoede, te bestrijden. Daarnaast zijn de landelijke subsidieregelingen gericht op investeringen zeer effectief (ISDE, SEEH etc.)<sup>4</sup>. Op deze manier heeft het duurzaamheidsfonds een multiplier effect: de bijdrage vanuit het fonds zorgt

<sup>3</sup> Consultatie Vereniging Eigen Huis voor afdoening [motie 2206-65: \(kleine\) duurzame huisaanpassingen](#).

<sup>4</sup> Een overzicht van bestaande (landelijke) regelingen is te vinden in bijlage 2



voor een vergroot handelingsperspectief voor inwoners van Zoetermeer. Daardoor kunnen meer bewoners en gebouweigenaren, met zekerheid, private investeringen doen, waarin ze ondersteund worden door landelijke subsidies en regelingen. Per saldo zet het duurzaamheidsfonds met een 'klein' radar, een grote (financiële) beweging in.



Figuur 5. Visualisering van multipliereffect Duurzaamheidsfonds Zoetermeer2040

### Natuurinclusief verduurzamen

Een soortenmanagementplan (SMP) voor gemeente Zoetermeer is een randvoorwaarde voor een natuurinclusieve energietransitie. In de uitvoering van verduurzamende maatregelen (zoals spouwmuurisolatie, dakisolatie) is de opdrachtgevende partij wettelijk verplicht te voldoen aan de Wet Natuurbescherming (Wnb). Zeker voor eigenaar-bewoners is dit veelal onderbelicht, en in de praktijk ook moeilijk uitvoerbaar en te handhaven, terwijl de impact van maatregelen groot kan zijn op de instandhouding van flora en fauna. Een SMP kan deze kwaliteit dit in een keer voor zowel de energietransitie als voor andere gebieds(her)ontwikkelingsopgaven beter borgen, waarbij een grotere meerwaarde voor de natuur wordt gecreëerd dan via een reguliere ontheffing. De financiering van het SMP vindt daarom bij voorkeur plaats vanuit bestaand beleidsbudget, waarbij toepassing van natuurinclusieve maatregelen op basis van het SMP vanuit het duurzaamheidsfonds kan worden gestimuleerd. Tevens kan co-financiering gezocht worden bij de provincie Zuid-Holland, daar in de decembercirculaire de provincie een uitkering heeft ontvangen vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ten behoeve van het stimuleren van natuurinclusief na-isoleren. Deze gelden kunnen door de provincie worden ingezet om gemeenten te ondersteunen bij het opstellen van een SMP.



## Algemene criteria

De middelen die via het duurzaamheidsfonds beschikbaar worden gesteld, willen we effectief en rechtmatig besteden, in lijn met de bestaande visie en beleid. Daartoe zijn algemene criteria opgesteld die gelden voor het fonds als geheel en specifieke criteria die betrekking hebben op de bestedingscategorieën. Deze worden hieronder achtereenvolgens toegelicht, beginnend met de algemene criteria.

| Algemene criteria                                                                                                                                                                                                            | Toelichting                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Fonds draagt bij aan het versnellen en opschalen van de energietransitie van Zoetermeer.                                                                                                                                     | Een transitie verloopt altijd volgens een bepaald patroon, de zogenaamde 's-curve', waarbij een kleine groep koplopers als eerste stappen zet, gevolgd door snelle volgers die de waardevolle lessen van de koplopers meenemen. De koplopers (mensen die willen en kunnen) zijn de afgelopen jaren gestart. Het duurzaamheidsfonds richt zich dan ook op de volgende (grote) doelgroep in de transitie, de '(snelle) volgers', om zo de slagkracht te vergroten voor het versnellen en opschalen van de energietransitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving. |
| Fonds jaagt startende initiatieven aan.                                                                                                                                                                                      | Veel startende initiatieven stranden vroegtijdig, waarmee veel potentie voor de energietransitie verloren gaat. Het fonds stelt startende initiatieven in staat om met een financiële of procesmatige bijdrage tot ontwikkeling te komen, en initiatieven die reeds op gang zijn om een volgende stap te zetten en op te kunnen schalen. Op deze manier draagt het fonds bij aan het vergroten en versterken van de beweging in de samenleving en daarmee ook de slagkracht voor verdere opschaling en versnelling van de transitie.                              |
| Fonds draagt bij aan het aanpakken / oplossen van knelpunten in de energietransitie.                                                                                                                                         | Bewoners en organisaties lopen in de energietransitie tegen technische, organisatorische en financiële problemen aan. Het duurzaamheidsfonds stelt de gemeente in staat om bewoners en initiatieven te ondersteunen bij het creëren en delen van voorbeelden die deze knelpunten aanpakken / oplossen.                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Fonds draagt bij aan het 'haalbaar' en 'betaalbaar' maken van de energietransitie.                                                                                                                                           | Investerings van het Duurzaamheidsfonds dragen (direct of indirect) bij aan het vergroten van de betaalbaarheid van de energietransitie. Ook heeft het fonds een positieve bijdrage aan het halen van de door de gemeente Zoetermeer gestelde ambities voor de energietransitie (programma Duurzaam & Groen, transitievisie warmte, regionale energie strategie).                                                                                                                                                                                                 |
| Fonds heeft een positieve bijdrage aan het keren van deesignaleerde negatieve mechanismen zoals geformuleerd in de visie Zoetermeer 2040.                                                                                    | Het fonds levert een positieve bijdrage aan het verduurzamen van gebouwen en hun directe omgeving, het bestrijden van energiearmoede, en het verbeteren van de woonaantrekkelijkheid van Zoetermeer. Daarmee draagt het fonds bij aan samenhang van opgaven en sociale cohesie en heeft het een positieve impact op de kwaliteit van woningen en/of leefomgeving.                                                                                                                                                                                                 |
| Fonds sluit aan bij, en past binnen het beleid van de Warmtevisie Zoetermeer 2022 (transitievisie warmte), de Energiestrategie Regio Rotterdam-Den Haag 1.0 (regionale energie strategie) en het programma Duurzaam & Groen. | Het fonds heeft een positieve bijdrage aan het halen van de door de gemeente Zoetermeer gestelde warmtevraag-ambities van 50kWh_th/m <sup>2</sup> voor grondgebonden, en 75kWh_th/m <sup>2</sup> voor gestapelde bouw, zoals vastgesteld in de transitievisie warmte en programma Duurzaam & Groen Zoetermeer. Daarmee richt dit fonds zich op realisatie van de ambities in het programma Duurzaam & Groen Zoetermeer, de transitiewarmte en de lokale verkenning windenergie en zonnestroom.                                                                    |
| Fonds geeft voorrang aan woonwijken met het oudste bouwjaar en meest natuurlijke investeringsmoment, door te werken met tranches op basis van de bouwjaaranaanpak.                                                           | In deze wijken staan woningen met de slechtste energielabels en hebben de bewoners naar verhouding hoge energielasten. In deze wijken zit daarom veel potentie voor het boeken van vooruitgang met zowel de energietransitie als met leefbaarheid en sociale cohesie. Door deze wijken met een eerste tranche voorrang te geven, krijgen zij prioriteit. Tegelijkertijd borgen de tranches dat er bij onvoldoende animo ook ruimte is voor andere wijken waar ook veel energie zit om te verduurzamen.                                                            |
| Fonds is bedoeld om te ondersteunen bij het maken van spijtvrije keuzes.                                                                                                                                                     | De gelden uit het fonds worden ingezet t.b.v. het juist informeren van eigenaar-bewoners over het nemen van de juiste kwaliteit maatregelen in de juiste volgorde. Dit maakt dat gemaakte keuzes ook op de (midden-) lange termijn de juiste bijdrage leveren aan de verduurzaming van het gebouw, oftewel spijtvrij. Dit stimuleert bewoners tot het zetten van eerste stappen.                                                                                                                                                                                  |

|                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Fonds heeft een multiplier-effect: het vergroot het maatschappelijke bewustzijn, stimuleert voorbeeldgedrag en faciliteert opschaling. | Het fonds heeft op de (lange) termijn een grote en meervoudige meerwaarde en daarmee een maatschappelijk terugverdien-element in zich; het zgn. multiplier-effect. Door niet alleen te kijken naar de impact op het individu, maar ook op de samenleving en naar de gezamenlijkheid in de aanpak, versterkt het fonds de sociale cohesie in een buurt of wijk en de Zoetermeerse samenleving. |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Tabel 1. Algemene criteria Duurzaamheidsfonds Zoetermeer 2040

## Specifieke criteria

Aanvullend op de bovenstaande algemene criteria zijn voor de verschillende bestedingscategorieën (duurzame initiatieven, eigenaar-bewoners grondgebonden woningen en vastgoed) specifieke criteria opgesteld. Deze worden in de volgende tabel toegelicht.

| Specifieke criteria                                                                                                                                                          | Toelichting                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Duurzame initiatieven</b> (bewoners- en ondernemers- initiatieven, VVE's, woningcorporaties, verhuurders)                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Fonds bedient een collectief en is opschaalbaar.                                                                                                                             | Duurzaamheidsfonds richt zich op het versnellen en opschalen van de energietransitie. Voor een duurzaam initiatief geldt daarom dat deze zo veel mogelijk een collectief van gebouwen, bewoners of ondernemers moet bedienen en dat het initiatief op andere plekken in de stad ook toegepast kan worden (opschaalbaar). Op deze manier wordt de gebouwde omgeving van gemeente Zoetermeer versneld aardgasvrij en energiezuiniger.                                                |
| Fonds draagt bij aan het bundelen van krachten: samenwerking met andere partijen als voorwaarde.                                                                             | "Alleen ga je sneller, samen kom je verder". Het fonds is gericht op de kracht van voortbouwen op wat reeds bestaat (zowel kennis als sociale structuren en netwerken) en het verbinden van nieuwe en bestaande initiatieven.                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Fonds draagt bij aan het gezamenlijk uitvoeren van een wijkaanpak en bredere opgaven.                                                                                        | Op straat-, buurt- en wijkniveau spelen meer opgaven dan de energietransitie, zoals armoede, gezondheid, leefbaarheid, veiligheid etc. De energietransitie kan dienen als vliegwiel voor een gezamenlijke en integrale aanpak, waardoor met de bestede gelden een positieve bijdrage wordt geleverd aan het verduurzamen van woningen en de leefomgeving, het bestrijden van energiearmoede, het verbeteren van de woonaantrekkelijkheid en het versterken van de sociale cohesie. |
| Fonds heeft impact; dit is zichtbaar door het aantal bewoners dat bereikt wordt, het effect op (betrokken bewoners bij) de energietransitie en kosten in relatie tot impact. | De middelen uit het fonds worden aangewend om een nieuwe doelgroep te bereiken, namelijk de tweede groep 'snelle volgers' uit de transitiecurve, en om hun betrokkenheid bij de energietransitie te vergroten. De impact van het fonds wordt zichtbaar door niet alleen te kijken naar de impact op het individu, maar ook op het collectief, in relatie tot de kosten. Naast bewoners vallen hier ook organisaties en/of bedrijven onder.                                         |
| Fonds bedient innovatieve of vernieuwende aanpakken met voorbeeldfunctie.                                                                                                    | Het fonds wil mogelijk maken dat innovatieve en vernieuwende aanpakken ontwikkeld en gerealiseerd kunnen worden, met de potentie om een brede voorbeeldfunctie te hebben in Zoetermeer. Om op deze manier bij te dragen aan opschaling en het vergroten van het aantal bewoners betrokken bij de energietransitie.                                                                                                                                                                 |
| Indien de bijdrage vanuit het fonds een investering betreft, financiert het fonds uitsluitend de onrendabele top van innovatieve investeringen.                              | Incidenteel kunnen middelen uit het duurzaamheidsfonds beschikbaar worden gesteld, uitsluitend bedoeld voor het financieren van de onrendabele top van innovatieve investeringen in de geest van dit fonds, die zonder bijdrage vanuit het fonds niet gedaan worden. De maatregelen die gefinancierd worden met het fonds passen tevens binnen de kaders zoals gesteld door de gemeenteraad, zodat ze zonder spijt achteraf uitgevoerd kunnen worden.                              |

| Eigenaar-bewoners grondgebonden woningen (inclusief gespikkeld bezit)                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Fonds draagt bij aan verbetering van de kwaliteit van woningen qua gezondheid en comfort.                         | Bij het verduurzamen van woningen en de leefomgeving moet gestuurd worden op kwaliteit: de ingrepen zijn veelal fors en moeten spijtvrij zijn. De ambitie om de kwaliteit van de woningen qua gezondheid (ventilatie en voorkomen van oververhitting) en comfort/energiebesparing/opwek te verbeteren staan dan ook centraal, evenals het verhogen van de kwaliteit van de leefomgeving.                                                                                     |
| Fonds ondersteunt om (collectief) aan te sluiten op het verduurzamingsproces van de woningcorporatie /wijkaanpak. | Voor veel bewoners is de drempel hoog om aan te sluiten op een collectief verduurzamingsproces, zoals een wijkaanpak of in het geval van gespikkeld bezit met een woningcorporatie. Veelal komt dit door een gebrek aan gelijkwaardigheid (kennis, momentum, investeringsmogelijkheden, zelfvertrouwen). Door bewoners (collectief) te ondersteunen, draagt het fonds bij aan het verlagen van de drempel en het versnellen van de energietransitie.                         |
| Vastgoed gemeente Zoetermeer                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Fonds voorziet uitsluitend in financiering van een onrendabele top.                                               | De middelen die vanuit het duurzaamheidsfonds aan de afdeling vastgoed beschikbaar worden gesteld, zijn uitsluitend bedoeld voor het financieren van de onrendabele top van verduurzamingsmaatregelen, die zonder bijdrage vanuit het fonds niet genomen worden. De maatregelen die gefinancierd worden met het fonds passen tevens binnen de kaders zoals gesteld door de gemeenteraad, zodat ze zonder spijt achteraf uitgevoerd kunnen worden.                            |
| Fonds stimuleert de voorbeeldfunctie van gemeente Zoetermeer.                                                     | Vanuit de vastgestelde duurzaamheidsambities en -beleid is de gemeente kaderstellend naar de samenleving. Om zelf de daad bij het woord te voegen is het van belang dat de gemeente hierin zelf ook het goede voorbeeld geeft in de energietransitie en meer specifiek de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed, onder meer door hierin het voortouw te nemen en dit actief uit te dragen. De maatregelen die gefinancierd worden met het fonds dragen hieraan bij. |

Tabel 2. Specifieke criteria per bestedingscategorie Duurzaamheidsfonds Zoetermeer 2040

### Aandachtspunten voor het vervolg

Na het vaststellen van de criteria volgen het bepalen van de definitieve bestedingsdoelen en -vormen, publicatie en communicatie over het fonds. Voor dit vervolg zien wij de volgende aandachtspunten:

#### *Doorvertaling van bestedingsdoelen naar de uitvoeringsregeling*

Wanneer de bestedingsdoelen zijn bepaald, wordt de stap naar de uitvoeringsregeling gezet. Om de impact op het ambtelijke apparaat tot een minimum te beperken is onderzocht of met het fonds aangesloten kan worden op reeds bestaande regelingen. Onder andere de regeling voor duurzame buurtinitiatieven leent zich hiervoor. Een overweging is om niet alle middelen uit het duurzaamheidsfonds in (een) regeling(en) weg te zetten, maar om specifieke onderdelen in de vorm van opdrachten in de markt uit te zetten. In bijlage 1 is per bestedingsdoel een voorstel gedaan voor een doelmatige bestedingsvorm van de middelen.

#### *Monitoring*

De besteding, impact en effectiviteit van het duurzaamheidsfonds dient gemonitord te worden. Deze monitoring dient als voeding voor de jaarlijkse evaluatie en heeft een signalerende werking – passen de bestedingsdoelen en bijbehorende budgetten nog voldoende bij de vraag vanuit de samenleving en maatschappelijke ontwikkelingen. De monitoring en bijbehorende parameters zijn onlosmakelijk verbonden met de bestedingsdoelen. In bijlage 1 is een voorzet hiertoe opgenomen. Naast monitoring is voor het meten van de effectiviteit van het duurzaamheidsfonds een kwalitatieve evaluatie nodig. Deze evaluatie moet halverwege de looptijd van het fonds plaatsvinden, evenals aan het eind van de looptijd. Mochten er grote maatschappelijke veranderingen plaatsvinden en/of vanuit de jaarlijkse monitoring negatieve signalen zijn over de effectiviteit van het fonds, kan ervoor gekozen worden een extra evaluatie van het fonds te laten plaatsvinden.

Centrale vragen in deze kwalitatieve evaluatie zijn:

- Welke impact heeft het duurzaamheidsfonds op het versnellen van de energietransitie?
- In hoeverre draagt het duurzaamheidsfonds bij aan door woningeigenaren genomen verduurzamingsmaatregelen, en hoe groot is het multiplier effect?
- Hoe en in welke mate worden kennis en ervaringen, opgedaan met behulp van het duurzaamheidsfonds, gedeeld?
- In hoeverre draagt het fonds bij aan het stimuleren van het gebruikmaken van koppelkansen zoals natuurinclusief verduurzamen, inzetten op meervoudig ruimte gebruik, treffen van klimaatadaptieve maatregelen, en versterken van de sociale balans?

Op welke wijze bovenstaande vragen in deze evaluatie worden vormgegeven, moet nader worden bepaald.

Ter overweging: monitoring op het niveau van bestedingsdoelen resulteert in een hoge informatiedichtheid, waarmee nauwgezet geëvalueerd kan worden op de effectiviteit en impact van het fonds. Het kan ook een hogere belasting op de ambtelijke organisatie geven. Een alternatief is monitoring op het niveau van de bestedingscategorieën (duurzame initiatieven, eigenaar-bewoners, en gemeentelijk vastgoed). Risico hiervan is een minder gedetailleerd beeld en daarmee minder mogelijkheden tot effectieve bijsturing.

#### *Integrale verduurzaming*

Door de opgave van de energietransitie te verbinden met bijvoorbeeld circulaire economie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, energiearmoede en duurzame mobiliteit kunnen de maatschappelijke meerwaarde en rendement van het fonds langdurig worden vergroot. Daarnaast kan de slagkracht van het fonds worden versterkt door samenwerkingen te verbreden, bijvoorbeeld met ketenpartners (zoals makelaars, financiële adviseurs, lokale aannemers, bouwbedrijven) en met het onderwijs (voor kennisopbouw, omscholing en educatie). Om scherp te houden in het doel van het fonds en omdat niet iedere ontwikkeling rijp genoeg wordt geacht aan dit criterium, adviseren wij om integrale verduurzaming mee te nemen als bonus bij de uitwerking van het fonds naar bestedingsvormen.

#### *Communicatie: doelgroepgericht en met een vliegende start*

Het fonds rendeert het beste als de doelgroep die deze middelen het hardst nodig heeft en anders niet in beweging komt effectief wordt bereikt. Dit is tevens de doelgroep die het moeilijkst is om te bereiken. Communicatie heeft de grootste kans van slagen met een gedifferentieerde aanpak, aandacht voor taal en de inzet van verschillende middelen.

Voor een vliegende start en om het fonds breed onder de aandacht te krijgen bij de juiste doelgroepen kan gebruik worden gemaakt van bestaande communicatiekanalen en samenwerking worden gezocht met maatschappelijke partijen zoals onder meer DEZo, DuurSamen en het EnergieloketZoetermeer.

## Bijlage 1 – Inhoudelijke besteding duurzaamheidsfonds per doelgroep

In het onderstaande overzicht staan de mogelijke inhoudelijke bestedingsdoelen gerubriceerd per doelgroep. Naast een toelichting op het bestedingsdoel en voorstel voor bestedingsvorm, zijn ook de monitoringsparameters en de bijdrage aan de visie Zoetermeer 2040 geduid.

|                                                                                                                                      | Inhoudelijke besteding fondsen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Monitorings-parameters                                                                                                               | Bijdrage aan Visie Zoetermeer 2040                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Duurzame initiatieven</b><br>(bewoners- en ondernemers-initiatieven, VVE's, woningcorporaties, verhuurders)<br>(max. € 3.200.000) | <p>➤ <b>Financiële, procesmatige ondersteuning duurzame initiatieven</b><br/> <i>Voorgestelde bestedingsvorm: in opdracht</i><br/>                     Duurzame initiatieven van inwoners van Zoetermeer (en waar passend samenwerkingen op bedrijventerreinen) worden financieel en zonodig professioneel ondersteund om, onder meer, (samen met het Energieloket Zoetermeer) collectieve inkoopacties van installaties zoals ventilatiesystemen, (hybride)warmtepompen te initiëren, (samen met afdeling Groen van de gemeente) de buurt te vergroenen door het planten van klimaatbestendige bomen en struiken, bijeenkomsten te organiseren, zich formeel tot collectief te organiseren;</p> | <p>➤ Aantal initiatieven<br/>                     ➤ Beoogd bereik initiatieven<br/>                     ➤ Geografische spreiding</p> | <p>➤ Versterken en verbreden sociale cohesie en eigenaarschap; buurtcollectieven schrijven hun eigen verhaal, passend bij buurt/wijk en behoeften; vanuit gezamenlijkheid wordt vergroend en verduurzaamd.</p>                          |
|                                                                                                                                      | <p>➤ <b>Stimuleren natuurinclusieve energietransitie</b><br/> <i>Voorgestelde bestedingsvorm: in opdracht</i><br/>                     Een gemeentebreed soortenmanagementplan borgt natuurinclusieve verduurzaming van woningen, en daarmee de kwaliteit van de gebouwde omgeving. Onderdeel van een SMP zijn compenserende maatregelen. Deze maatregelen kunnen vanuit het duurzaamheidsfonds kunnen worden gestimuleerd, bijvoorbeeld middels het verstrekken van (bewezen effectieve) nestkasten voor gebouwde vogels (voornamelijk huismussen en gierzwaluwen) en vleermuiskasten verstrekt;</p>                                                                                            | <p>➤ Aantallen aanvragen<br/>                     ➤ Geografische spreiding</p>                                                       | <p>➤ Versterken van groen en natuurinclusieve stad; ruimte voor gebouwde vogels en vleermuizen</p>                                                                                                                                      |
|                                                                                                                                      | <p>➤ <b>Werk van werk maken</b><br/> <i>Voorgestelde bestedingsvorm: in opdracht</i><br/>                     In samenwerking met Sociaal Domein, Binnenbaan, lokale bedrijfsleven (zoals bijvoorbeeld installateurs en aannemers), woningcorporaties en opleiders, worden inwoners van Zoetermeer met een afstand tot de arbeidsmarkt betrokken bij, en klaar gemaakt voor werken aan/in de uitvoering van de energietransitie. Traject wordt doorlopen met behoud van uitkering. Door het bieden van</p>                                                                                                                                                                                       | <p>➤ Aantal nieuwe werkplekken / leermeesters<br/>                     ➤ Aantal succesvolle matches</p>                              | <p>➤ Versterken van de sociale balans; stimuleren van een leven lang leren en ontwikkelen; bijdrage leveren aan sociaaleconomische positie van inwoners; bijdragen leveren aan het verminderen van (energie)armoede en werkloosheid</p> |

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>opleidingen, certificering en baankansen de werkgelegenheid verbreden. Fondsen worden ingezet voor (inhoudelijke) ondersteuning, coaching, begeleiding door leermeesters;</p> <p>➤ <b>Subsidie en ondersteuning grootschalige opwek</b><br/> <i>Voorgestelde bestedingsvorm: subsidieregeling</i><br/> Subsidies en inhoudelijke ondersteuning ten behoeve van projecten voor grootschalige opwek, bijvoorbeeld volgend uit samenwerkingen op bedrijventerreinen. Fonds draagt bij aan het bepalen van de geschiktheid van daken, dekken deels de aansluitkosten (onrendabele top), stimuleren het beschikbaar stellen van daken voor collectieve PV installaties, en initiëren van innovatief meervoudig grondgebruik (opwek middels PV panelen, gecombineerd met ander gebruik zoals parkeerplaatsen en tunnels);</p> <p>➤ <b>Aanjagen energietransitie in startwijken met meest natuurlijke investeringsmoment</b><br/> <i>Voorgestelde bestedingsvorm: subsidieregeling</i><br/> De wijken Palenstein, Driemanspolder, Meerzicht en Buytenwegh kennen de meest natuurlijke investeringsmomenten op de korte termijn. In deze wijken zijn woningen naar verhouding slecht geïsoleerd, toe aan renovatie en hebben bewoners een relatief hoge energierekening. Van deze kans moet gebruik gemaakt worden door extra inspanning te kunnen leveren om initiatieven van eigenaar-bewoners en VVE's te bevorderen en zo gelijktijdig energiearmoede tegen te gaan;</p> | <p>➤ Aantal initiatieven</p> <p>➤ Hoeveelheid geplaatst vermogen</p>                                                                                  | <p>➤ Inzetten op 'slimme stad'; gebruik maken van innovatieve krachten en kennis voor meervoudig grondgebruik; lokale opwek grootschalige duurzame energie; Zoetermeer duurzaam maken</p>                                                                                                                                                     |
|  | <p>➤ <b>Opleiden van energiecoaches</b><br/> <i>Voorgestelde bestedingsvorm: in opdracht</i><br/> Energiecoaches, of buurtambassadeurs zijn van grote meerwaarde in het opschalen en aanjagen van de energietransitie. Ze kunnen buurtbewoners allerhande helpen: van het stellen van vragen, het vinden / inwinnen van advies tot hulp bij het aanvragen van financiële regelingen. Ontzorging door een 'bekende' kan een (ongeziene) drempel weghalen;</p> <p>➤ <b>Subsidie en professionele ondersteuning VVE's bij</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p>➤ Aantal opgeleide energiecoaches</p> <p>➤ Geografische spreiding</p> <p>➤ Aantal adviesgesprekken</p> <p>➤ Aantal VVE's</p> <p>➤ Geografische</p> | <p>➤ Verbeteren van kwaliteiten wijken en buurten; verminderen van sociaaleconomische verschillen en energiearmoede; vergroten woonaantrekkelijkheid</p> <p>➤ Bijdragen aan een leven lang leren; creëren van eigenaarschap en betrokkenheid; kansen toegankelijk maken voor alle inwoners</p> <p>➤ Versterken sociale cohesie; vergroten</p> |

|                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                  | <p><b>totstandkoming MJOP in combinatie met verduurzaming</b><br/> <i>Voorgestelde bestedingsvorm: in opdracht</i><br/> VVE's kunnen aanspraak maken op het fonds om met behulp van professionele ondersteuning inzichtelijk te krijgen wat de mogelijkheden van het pand zijn in relatie tot energiebesparende maatregelen en groot onderhoud;</p> <p>➤ <b>Stimuleren duurzame energieopwekking in combinatie met lokale opslag</b><br/> <i>Voorgestelde bestedingsvorm: subsidieregeling</i><br/> Subsidies en inhoudelijke ondersteuning ten behoeve van innovatieve projecten waarin duurzame energieopwekking wordt gecombineerd met lokale opslag. Fonds draagt bij aan onderzoeken van mogelijkheden voor lokale opslag, procesondersteuning en financiële bijdrage aan de onrendabele top.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>spreiding</p> <p>➤ Aantal initiatieven<br/> ➤ Hoeveelheid geplaatst vermogen<br/> ➤ Potentieel / gerealiseerd vermogen aan opslagcapaciteit<br/> ➤</p> | <p>eigenaarschap (fysieke / sociale leefomgeving; verbeteren kwaliteit gebouwde omgeving; versterken financiële positie VVE's</p> <p>➤ Inzetten op 'slimme stad'; gebruik maken van innovatieve krachten en kennis voor combineren lokale duurzame opwek en opslag; Zoetermeer duurzaam maken</p> |
| <p><b>Eigenaar-bewoners (incl. gespikkeld bezit)</b><br/> (max. € 1.900.000)</p> | <p>➤ <b>Standaard woonplannen voor alle voorkomende woningen in Zoetermeer</b><br/> <i>Voorgestelde bestedingsvorm: in opdracht</i><br/> Met door experts opgestelde woonplannen kunnen eigenaar-bewoners spijtvrije keuzes voor maatregelen maken, waarmee hun woningen verduurzaamd worden. Door standaard woonplannen voor alle voorkomende woningen in Zoetermeer op te (laten) stellen, hebben woningeigenaren een canvas op basis waarvan plannen op maat gemaakt kunnen worden, aangepast aan de specifieke situatie van de woning en woonwensen. De standaard woonplannen bevatten passende, technisch inhoudelijke informatie over het energetisch verbeteren van de woning (op basis van isoleren en ventileren, tot nettowarmtevraag van 50 resp. 75 kWh<sub>th</sub>/m<sup>2</sup>/jr); mogelijke alternatieven voor aardgas; en (indien passend) mogelijke aanpassingen van de woning om deze passend te laten zijn bij de woonwensen van de bewoner. De woonplannen worden, met behulp van passende en aansprekende communicatie en vormgeving aan alle inwoners van Zoetermeer beschikbaar gemaakt (gedifferentieerde aanpak doelgroepen);</p> | <p>➤ Beschikbaar gestelde woonplannen (dekkingsgraad t.o.v. woningtypen)<br/> ➤ Beoogd bereik bewoners<br/> ➤ Geografische spreiding</p>                  | <p>➤ Verbetering kwaliteit gebouwde omgeving; verbetering binnenklimaat woningen ten behoeve van gezondheid en comfort bewoners; bijdrage aan het verbouwen van de woning, buurt en wijk; vergroten handelingsperspectief, zelfredzaamheid en eigenaarschap bewoners</p>                          |



|                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|-----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ <b>Groene subsidie</b><br/><i>Voorgestelde bestedingsvorm: subsidieregeling</i><br/>In lijn met de ambities op het gebied van klimaatadaptatie en in aansluiting op de standaard woonplannen, worden woningeigenaren gestimuleerd hun woning en tuin te vergroenen met behulp van een subsidie voor de aanschaf/aanleg van onder meer groene daken en geveltuinen, het afkoppelen van regenpijp van riool, en het verwijderen van asbest. Hiervoor sluiten we aan op de beproefde aanpak van operatie Steenbreek Zoetermeer;</li> <li>➤ <b>Procesondersteuning aan eigenaren gespikkeld bezit</b><br/><i>Voorgestelde bestedingsvorm: in opdracht</i><br/>Procesondersteuning voor eigenaren van gespikkeld bezit om zich te verenigen tot een collectief. Ondersteund door professionals biedt dit eigenaren van gespikkeld bezit de mogelijkheid in overleg te gaan met de woningcorporatie (eigenaar omringende woningen) over hoe in gezamenlijkheid verduurzamingsmaatregelen te treffen;</li> <li>➤ <b>Subsidie proceskosten financiële advisering</b><br/><i>Voorgestelde bestedingsvorm: in opdracht</i><br/>Eigenaren van gespikkeld bezit worden middels een subsidie ondersteund in het verkrijgen van financiële advisering om passend en tijdig te kunnen besluiten aan te sluiten bij de verduurzamingsaanpak van de woningcorporatie. De financiële advisering richt zich op eigenaar-bewoners die kunnen en willen, en op zij die willen en niet kunnen.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Oppervlakte aangevraagde groene daken / geveltuinen</li> <li>➤ Geografische spreiding</li> <li>➤ Aantal collectieven</li> <li>➤ Geografische spreiding</li> <li>➤ Aantal bewoners</li> <li>➤ Aantal financieel adviesgesprekken</li> <li>➤ Geografische spreiding</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Versterken groen in de stad; versterken klimaatadaptief vermogen van woning en uiteindelijk stad.</li> <li>➤ Verbeteren sociale cohesie; versterken gevoel van eigenaarschap; kwaliteit van buurten en straten in evenwicht; verbeteren woonaantrekkelijkheid</li> <li>➤ Inzage en bijdrage aan de financiële draagkracht; sociaaleconomische positie versterken; bijdragen aan sociale balans in de buurt/wijk.</li> </ul> |
| <b>Vastgoed Gemeente Zoetermeer</b><br>(max. € 2.400.000) | <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ <b>Verduurzaming maatschappelijk vastgoed</b><br/><i>Voorgestelde bestedingsvorm: n.v.t.</i><br/>Het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed kent een onrendabele top. Het te alloceren budget wordt hieraan ter beschikking gesteld. Hiermee kunnen enkele gemeentelijke panden die van belang zijn voor de Zoetermeerse samenleving op korte termijn verduurzaamd worden.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Effectiviteit maatregelen afmeten aan beoogde besparing / geplaatst vermogen</li> </ul>                                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Stimuleren van voorbeeldfunctie; bijdragen aan de kwaliteit van buurten en gebouwen.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |

Tabel 3. Bestedingsdoelen Duurzaamheidsfonds Zoetermeer 2040

## Bijlage 2 - Bestaande regelingen

Er zijn verschillende landelijke en gemeentelijke regelingen en subsidies beschikbaar voor diverse doelgroepen om verduurzaming van hun bezig mogelijk te maken, naast de optie om hiervoor aanwezig eigen vermogen in te zetten. Hieronder een (niet uitputtende) lijst.

| Regeling                                                                                       | Doelgroep                                                         | Toelichting                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <a href="#">Nationaal Warmtefonds</a>                                                          | VVE's<br>Particulieren<br>Scholen                                 | De Energiebespaarlening wordt verstrekt uit het Nationaal Warmtefonds. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) is momenteel uitvoeringsorganisatie van het Nationaal Warmtefonds. Het fonds is gevuld door de Rijksoverheid, de Rabobank, de ASN Bank, de Council of Europe Development Bank (CEB) en de Europese Investeringsbank (EIB). Totaal is er € 1,2 miljard beschikbaar. Rente en aflossing stromen terug in dit fonds, zodat opnieuw Energiebespaarleningen kunnen worden verstrekt. |
| <a href="#">VVE Energiebespaarlening</a>                                                       | VVE's                                                             | Onderdeel van het Nationaal Warmtefonds. VVE Energiebespaarlening biedt langjarige financiering (30 jaar bij verduurzaming naar NOM) tegen een aantrekkelijke rente voor woningeigenaren en Verenigingen van Eigenaars (VVE's) voor de verduurzaming van woningen. Maximaal € 2.500.000 en voor VVE's vanaf 2 wooneenheden.                                                                                                                                                                                           |
| <a href="#">Energiebespaarlening</a>                                                           | Particulieren                                                     | Onderdeel van het Nationaal Warmtefonds. De Energiebespaarlening voor particulieren is een aantrekkelijke mogelijkheid om energiebesparende investeringen in of aan uw eigen huis te kunnen financieren. Tot maximaal € 65.000,-                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| <a href="#">Scholen Energiebespaarlening</a>                                                   | Scholen                                                           | Onderdeel van het Nationaal Warmtefonds. Laagrentende lening voor het verduurzamen van scholen. Vanaf € 15.000,- tot € 500.000,- met procesbegeleiding (verplicht).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Hypothecaire/consumptieve lening                                                               | Particulieren, bedrijven, organisaties                            | Banken en andere kredietverstrekkers bieden de mogelijkheid om een (hypothecaire) lening af te sluiten. In toenemende mate zijn er laagdrempeligere voorwaarden beschikbaar specifiek voor verduurzamingsmaatregelen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <a href="#">Subsidie energiebesparing eigen huis (SEEH) voor VVE</a>                           | VVE's                                                             | Subsidie voor het laten uitvoeren voor 2 of meer isolatiemaatregelen. Daarnaast subsidie voor procesondersteuning en oplaadpuntenadvies. Budget 2021 en 2022 in totaal € 2 miljoen voor advies, € 31 miljoen voor isolatiemaatregelen en € 0,9 miljoen voor oplaadpuntenadvies. RVO voert deze subsidie uit.                                                                                                                                                                                                          |
| <a href="#">Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing ISDE woningeigenaren</a> | Eigenaar-bewoners                                                 | Subsidie voor duurzame installaties zoals warmtepompen of zonneboilers, voor aansluiting op een warmtenet en voor 5 typen isolatiematerialen (voorheen SEEH particulieren). Hogere subsidie bij meer maatregelen. Budget in 2022 € 325 miljoen.                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <a href="#">ISDE: Subsidie duurzame energie voor zakelijke gebruikers</a>                      | Bedrijven, overheden, verenigingen en andere zakelijke gebruikers | Subsidie voor de aanschaf van duurzame installaties, zoals warmtepompen en zonneboilers. Voor VvE's ook voor aansluiting op een warmtenet. Voor bedrijven en VvE's voor kleinschalige windturbines en zonnepanelen. Budget in 2022 € 325 miljoen.                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| <a href="#">Energie-investeringsaftrek (EIA) voor ondernemers</a>                              | Bedrijven, ondernemers                                            | Investeert een bedrijf in CO <sub>2</sub> -reductie, energiezuinige technieken en/of duurzame energie? Dan kan het gebruik maken van de regeling Energie-investeringsaftrek (EIA).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

|                                                                                                                            |                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| (specifiek duurzaam bouwen)                                                                                                |                                                                                            | Voor de investering kan dan 45% van de investeringskosten afgetrokken worden van de fiscale winst. Budget in 2022 €149 miljoen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <a href="#">Specifieke uitkering energiearmoede (SPUK)</a>                                                                 | Huishoudens met een laag inkomen en een hoge energierekening en/of een slecht energielabel | Het rijk heeft een specifieke uitkering toegekend aan gemeente Zoetermeer om huishoudens met energiearmoede te ondersteunen bij het nemen van energiebesparende maatregelen. Het budget van € 1.440.978,- voor 2022-2023 is door de raad beschikbaar gesteld voor de inzet van 'fixers' (vrijwilligers of betaalde krachten die met huisbezoeken advies op maat geven en kleine maatregelen direct uitvoeren, inclusief het benodigd materiaal) en voor communicatie over de mogelijkheden om de bereikbaarheid van de regeling te vergroten (€ 35.000). |
| Noodfonds Zoetermeer                                                                                                       | (kwetsbare) Inwoners op de rand van financiële problemen                                   | Op verzoek van de gemeenteraad ( <a href="#">amendement 2211C-PvdA-instellen Zoetermeers Noodfonds</a> ) is in de begroting 2023 een tijdelijk noodfonds ter grootte van € 2.000.000 opgenomen, bedoeld als vangnet voor inwoners die buiten landelijke regelingen vallen en dreigen in zware financiële problemen te komen. De uitwerking van dit fonds krijgt momenteel gestalte.                                                                                                                                                                      |
| <a href="#">Nationaal Isolatieprogramma</a> (NIP – specifieke uitkering)                                                   | Gemeenten t.b.v. (kwetsbare) huishoudens                                                   | Het kabinet stelt in 2023 en 2024 in totaal € 300 miljoen beschikbaar voor gemeenten om eigenaar-bewoners die dit het hardst nodig hebben te ondersteunen in hun woonlasten, door slecht geïsoleerde woningen aan te pakken. Vanaf 2023 kunnen gemeenten plannen indienen voor de lokale aanpak van het NIP. Voor gemeente Zoetermeer is voorlopig € 393.623 gereserveerd voor de aanpak van 270 woningen in 2023 en € 224.522 voor de aanpak van 154 woningen in 2024.                                                                                  |
| <a href="#">Volkshuisvestingsfonds</a>                                                                                     | Medeoverheden                                                                              | Gericht op herstructurering van de bestaande woningvoorraad in kwetsbare gebieden door middel van een impuls in leefbaarheid, (maatschappelijke) voorzieningen en buitenruimte, waarbij de energietransitie als startmotor kan dienen. Het kabinet stelt in 2023 € 142,5 miljoen beschikbaar voor medeoverheden. Het is nog niet bekend wanneer de regeling opnieuw open gaat.                                                                                                                                                                           |
| <a href="#">Programma Aardgasvrije Wijken</a> (PAW) – decentralisatieuitkering voor <a href="#">aardgasvrij Palenstein</a> | Gemeenten, specifieke uitkering Zoetermeer voor de wijk Palenstein                         | De gemeente Zoetermeer heeft een decentralisatie-uitkering toegekend gekregen van € 6.532.360 in het kader van de regeling Proeftuin Aardgasvrije Wijken. Met deze toekenning wordt het plan verder uitgewerkt en gerealiseerd om 1.117 hoogbouwoningen van corporaties uit Zoetermeer, een VvE en de gemeentelijke gebouwen op een lokaal collectief WKO-warmtenet (warmte-koude opslag) aan te sluiten. Looptijd van 2018 tot naar verwachting 2027-2028.                                                                                              |
| <a href="#">Afschaffing verhuurdersheffing</a>                                                                             | Verhuurders met > 50 huurwoningen onder de huurtoeslaggrens                                | Per 2023 wordt de verhuurderheffing afgeschaft. Woningcorporaties krijgen daardoor meer investeringsruimte voor: meer nieuwe betaalbare woningen bouwen, versnelde verduurzaming van de woningvoorraad en zorgen voor lagere woonlasten.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <a href="#">Programma Duurzaam &amp; Groen 2020-2023</a>                                                                   | (Eigenaar-)bewoners, VvE's, bedrijven en duurzame initiatieven                             | Het beleidsprogramma duurzaam & groen richt zich op de energietransitie in de gebouwde omgeving en op versterking van groen en biodiversiteit door het ondersteunen van eigenaar-bewoners, VvE's, bedrijven                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|                                                                                                  |                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                  |                                                      | en duurzame initiatieven. Incidenteel worden vanuit het programmabudget subsidies verstrekt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <a href="#">Uitvoeringsmiddelen klimaat- &amp; energiebeleid</a><br>(rijksbijdrage vanuit MinKE) | Gemeenten, provincies                                | Algemene uitkering van het rijk aan gemeenten en provincies bestemd voor personele en bijbehorende materiële kosten van gemeenten, provincies en regionale samenwerkingsorganisaties van decentrale overheden (zoals de RES) voor de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. Voor gemeente Zoetermeer is € 2.031.106 gereserveerd voor 2023 en voor 2024 en 2025 resp. tenminste € 2.049.531 en € 2.067.955                                                                                         |
| <a href="#">Zonnig Zuid-Holland, subsidie</a>                                                    | Groot dak bezitters                                  | Subsidie voor groot-dak bezitters voor het plaatsen van zonnepanelen of het beschikbaar stellen van een dak aan een energiecoöperatie. Deze subsidie loopt t/m 2023.<br>- Beschikbaar stellen dak aan energiecoöperatie, maximaal € 5.000 per aansluiting<br>- Versterken dakconstructie/verwijderen asbest € 80 per gerealiseerde kWp met een maximum van € 100.000<br>- Zon op (nieuw te bouwen) waterbassin of parkeerterrein resp. € 130 en € 150 per gerealiseerde kWp met een maximum van € 100.000 |
| <a href="#">Stimuleringsregeling klimaatadaptatie waterschap Delfland</a>                        | Inwoners van een gemeente binnen waterschap Delfland | Het waterschap stelt subsidie beschikbaar voor het lokaal opvangen van regenwater d.m.v. grootschalige maatregelen (regeling 'op maat', maximaal 30% bijdrage met een maximum van € 500) en voor initiatieven die in potentie een grote bijdrage kunnen leveren aan een klimaatbestendig Delfland (werkwijze 'met perspectief', ondersteuning in overleg). In totaal € 290.000 (in 2023).                                                                                                                 |
| <a href="#">Subsidieregeling Groen Zuid-Holland 2.14 Klimaatadaptatie</a>                        | Medeoverheden, publieke en private partijen          | In 2023 in totaal € 300.000 beschikbaar voor het faciliteren van medeoverheden en andere publieke en private partijen in de provincie Zuid-Holland voor klimaatadaptief beleid en handelen. Subsidie voor procesondersteuning, (gezamenlijk) onderzoek, kleine innovatieve pilots en co-financiering van grotere uitvoeringsprojecten.                                                                                                                                                                    |

Tabel 4. Bestaande regelingen en subsidies.